

Vergaderjaar 1993-1994 Nr. 388d

23 634

Wijziging van onder meer de Wet op de studiefinanciering tot onder meer invoering van ouderinkomenonafhankelijk lenen, enkele andere vereenvoudigingen alsmede tot verlaging van de basisbeurs (student op eigen benen)

VOORLOPIG VERSLAG VAN DE VASTE COMMISSIES VOOR WETENSCHAPSBELEID EN HOGER ONDERWIJS EN VOOR ONDERWIJS¹

Vastgesteld 13 september 1994

Het voorbereidend onderzoek gaf aanleiding tot het formuleren van de volgende opmerkingen en vragen.

De leden van de fractie van het **CDA** wilden gaarne antwoord op de vraag op welke wijze de minister zich voorstelt het in het wetsvoorstel verwerkte amendement Lansink (nr. 9) met betrekking tot het invoeren van het sparen van studiepunten, uit te werken. De leden van de fractie van de **VVD** sloten zich bij deze vraag aan.

Kan de bewindsman, zo vroegen de leden van de **CDA**-fractie voorts, meedelen wat zijn oordeel is over het feit dat 18⁺-leerlingen in het VWO en HAVO in het kader van de studiefinanciering tevens een OV-jaarkaart ontvangen? Is dit zijns inziens in overeenstemming met de doeleinden van de OV-jaarkaart, óf zou het geen aanbeveling verdienen dit element te heroverwegen?

Voor het overige wilden de leden van de CDA-fractie gaarne mondeling met de bewindsman van gedachten wisselen over de verbinding tussen deze versoering en de voornemens die in het regeerakkoord neergelegd zijn.

De leden van de fractie van **D66** deelden mee dat de weg die in voorliggend wetsvoorstel wordt uitgezet, de verruiming van de leenfaciliteiten, de verruimde mogelijkheid tot bijverdiensten, verscherpte voortgangseisen, hun steun heeft.

Zij onderschreven de noodzaak, waar de regering zich voor gesteld ziet, om ook in deze sector te bezuinigen. Omdat nog verdergaande korting van de basisbeurs tot de plannen van het nieuwe kabinet behoort, wilden zij toch hun zorg tot uitdrukking brengen over de hoogte van de schuldenlast waarmee pas afgestudeerden geconfronteerd worden.

De nota naar aanleiding van het verslag (nr. 6) bevat een aantal rekenvoorbeelden waaruit zou moeten blijken dat de af te lossen bedragen realistisch zijn.

Op welke uitgangsinformatie zijn deze voorbeelden gebaseerd? De

¹ Samenstelling:

Wetenschapsbeleid en Hoger Onderwijs:

Braks (CDA), Kuiper (CDA), Postma (CDA), Kassies (PvdA), Schinck (PvdA), De Savornin Lohman (D66), Vis (D66), Van Boven (VVD), Ginjaar (VVD) (voorzitter), De Boer (GroenLinks), Holdijk (SGP), Schuurman (RPF), Veling (GPV).

Onderwijs:

Van Gijzen (CDA), Grol-Overling (CDA), Kuiper (CDA), Jaarsma-Buijserd (PvdA), Redemeijer (PvdA) (voorzitter), Schuyer (D66), De Savornin Lohman (D66), Van Boven (VVD), Ginjaar (VVD), Van Wijngaarden (GroenLinks), Holdijk (SGP), Schuurman (RPF), Veling (GPV).

bedragen van de bruto-inkomsten vallen hoog uit. Zij lijken eerder gekozen bij het af te betalen bedrag, dan te zijn afgestemd op de arbeidsmarkt.

Zelfs wanneer het aanvangssalaris f 41 000,- bruto zou bedragen, is een maandelijks afloslast van f 370,- hoog. Welke gezinssituatie is gekozen om de draagkracht vast te stellen? Als er een klein kind is, lijkt deze last te zwaar. Laat staan bij 2 kinderen.

De nota stelt op pag. 14 «Als er weinig wordt verdiend na de opleiding wordt er ook minder of zelfs niet terugbetaald».

Aan de hand van welke criteria worden deze berekeningen gedaan? In hoeverre wordt er bv. rekening gehouden met het feit dat vooral vrouwen zich genoodzaakt zien in de periode met kleine kinderen in deeltijd te werken?

Zijn er prognoses gemaakt die een indicatie geven in hoeveel gevallen deze mogelijkheid tot verminderde aflossing zich voordoet?

De minister stelt in de geciteerde passage dat het dan om studerende gaat die hadden moeten afzien van de studie. Dat is achteraf pijnlijk om te constateren, maar moeilijk terug te draaien.

Welk voorlichtingsbeleid stelt de minister zich voor om dit soort foute beslissingen te voorkomen?

Verruiming van de bijverdienmogelijkheden, maar tegelijkertijd sneller studeren: kan dat? Met andere woorden, gaat het één (bijbaantjes) niet ten koste van het andere? (snel studeren).

De leden van de D66-fractie namen aan dat de minister over informatie beschikt die aangeeft welke marges studenten hebben. Kan de minister hierin enig inzicht geven? Welk onderzoek is gedaan? Welke modellen zijn ontwikkeld?

Tijdens de mondelinge behandeling in de Tweede Kamer verwees de minister, in reactie op de kritiek dat studenten te veel worden belast (student onder enorme belasting (STOEB)) naar de situatie in o.a. Duitsland en België. Daar moet de beursstudent 100% presteren. Een dergelijke verwijzing doet wat willekeurig aan wanneer zij slechts op één punt wordt gemaakt. In België bijv. is voor verschillende studierichtingen de individuele begeleiding en de studeerbaarheid, zoals dat tegenwoordig heet, een stuk beter dan in vergelijkbare opleidingen in Nederland.

Beschikt de minister over een systematisch vergelijkend overzicht?

Tijdens de genoemde mondelinge behandeling gaf de minister aan dat 80% van de studenten ouders hebben, die in de hoogste inkomensgroepen zitten. Kan de minister dit preciseren? Licht dit percentage gelijk voor de verschillende studierichtingen?

De leden van de **VVD**-fractie hadden met belangstelling kennis genomen van het voorliggende voorstel. Zij constateerden daarbij dat inderdaad op een aantal punten sprake is van een vereenvoudiging van de systematiek; anderzijds geldt, evenzo naar de mening van deze leden, dat op een aantal punten, te weten de kernpunten met betrekking tot het verstrekken van financiële middelen, sprake is van verreikende voorstellen, die uitstijgen boven de doelstelling van de vereenvoudiging. Deze leden waren van mening dat de voorstellen ingrijpend kunnen zijn voor de studenten. In dit verband vroegen zij de minister of hij nader wil beargumenteren waarom de hoofduitgangspunten, te weten de waarborgen voor toegankelijkheid en de vergroting van de ouder-onafhankelijkheid, geen geweld wordt aangedaan.

Is de minister met de leden van de VVD-fractie de mening toegedaan dat de voortdurende wijzigingen in het stelsel van studiefinanciering steeds weer aanleiding geven tot rechtsonzekerheid, zelfs rechtsongelijkheid, tot onrust, en derhalve tot een wisselend perspectief met betrekking tot een te volgen studie.

In dit verband vroegen de leden van de VVD-fractie of de minister een van argumenten voorzien inzicht kan geven met betrekking tot de invloed van de voorgestelde maatregelen op de kwaliteit van het onderwijs, op de te verwachten studentenaantallen, en het rendement. Kan de minister daarnaevens inzicht geven in de te verwachten gemiddelde omvang van basisbeurs, aanvullende beurs en lening per student, cumulaties over de studieduur en per jaar, dit laatste afgezet tegen de kosten van onderhoud per leeftijdscategorie, voor thuis- en voor uitwonende studenten.

Hoe moet – zo vroegen de leden van de VVD-fractie – het bedrag f 15 000 als vrije voet voor bijverdieners gezien worden in relatie tot de hoogten van basisbeurs, aanvullende beurs en lening?

De leden van de VVD-fractie deelden mee van mening te zijn dat extra-curriculaire activiteiten ook – misschien juist – voor studenten van groot belang kunnen zijn. Deelt de minister de mening dat de voorgestelde regeling ten nadele werkt van deze deelname, en zo neen, waarom niet? Is een dergelijke afname ook niet nadelig voor de participatie van studenten in bestuurlijke gremia?

In het wetsvoorstel krijgt de IB-groep de bevoegdheid direct gegevens over het ouderinkomen bij de Belastingdienst rechtstreeks op te vragen, in plaats van – zoals nu – de door de ouders opgegeven cijfers bij de Belastingdienst te controleren, en wel uit een oogpunt van beperking van de formulierenstromen. Naar de mening van de leden van de VVD-fractie gaat de minister voorbij aan het belang van iedere burger om te weten wat overheidsdiensten met zijn/haar gegevens doen; moeten deze derhalve niet op de hoogte zijn van de correspondentie tussen dienst en groep?

Tenslotte memoreerden de leden van de VVD-fractie de door dit kabinet uitgesproken beleidsvoornemens met betrekking tot het hoger onderwijs. Los van het feit dat zij van mening zijn, dat moeilijkheden met de studiefinanciering niet het aangrijpingspunt mogen en kunnen zijn voor beschouwingen over structuur en inhoud van het hoger onderwijs, waren zij daarnaast van mening dat deze voornemens – zo deze beleid zouden worden – een zeer nadelig effect hebben op de kwaliteit en de inhoud van het hoger onderwijs. De leden van de VVD-fractie vreesden dat dit grote gevolgen zal hebben voor het kennisniveau van de afgestudeerden, en daarmee voor de Nederlandse samenleving als geheel. In dit verband vroegen zij de minister of deze wil ingaan op de wijze waarop hij deze voornemens in beleid wil omzetten, daarbij aantekende dat deze voornemens zo veelomvattend en diep ingrijpend zijn, dat slechts een integrale benadering een afgewogen oordeel mogelijk maakt.

Op welke wijze, zo vroegen deze leden, worden de instellingen in de discussie betrokken; wil de minister daarbij verzekeren dat de instellingen daarbij niet voor voldongen feiten worden geplaatst?

De leden van de **CDA**-fractie sloten zich bij de vragen in deze alinea aan.

Het lid van de **RPF**-fractie, mede sprekende namens de fracties van de **SGP** en het **GPV**, merkte op dat de verhouding student-ouders nogal eens wisselend wordt gewaardeerd. Welke principiële lijn wordt gevolgd?

Welk principe ligt eraan ten grondslag om het inkomen van de partner bij studiefinanciering buiten beschouwing te laten en bij aflossing niet?

Hoe groot kan maximaal de schuld worden van een student met een rentedragende lening tijdens zijn studie? Is de verwachting gegrond dat deze lening altijd zal kunnen worden afgelost?

Wanneer wordt het verschil tussen de uit- en thuiswonendenbeurs in het middelbaar beroepsonderwijs en het hoger onderwijs opgeheven?

Ligt het in het voornemen om het verschil in studiefinanciering tussen uit- en thuiswonende studenten in het wetenschappelijk onderwijs te verkleinen of op te heffen? Zo ja, wanneer?

Kan in hoofdlijnen worden aangegeven wat het voornemen van de nieuwe regering is inzake nieuwe wijzigingen in de studiefinanciering?

De leden van de fractie van de **PvdA** sloten zich bij deze vraag aan.

De voorzitter van de commissie voor Wetenschapsbeleid en Hoger Onderwijs,
Ginjaar

De voorzitter van de commissie voor Onderwijs,
Redemeijer

De griffier van de commissies,
Nieuwenhuizen